یادداشت

عادی‌سازی روابط و کارآفرینی مناطق آزاد جدید

دکتر عبدالرسول خلیلی . الهه پورجواد

● با توافق عادی‌سازی روابط امارات متحده عربی و اسرائیل که با هدف کمک به پیروزی دونالد ترامپ در انتخابات ریاست‌جمهوری آمریکا صورت گرفته است، به نظر می‌رسد بحرین، عمان و سودان نیز به‌زودی برقراری روابط رسمی خود را اعلام کنند. عربستان هم که جایگاه ویژه و حساس‌تری در جهان عرب دارد، اقدام امارات را در مقطع کنونی صدای خود در برابر اسرائیل خوانده؛ یعنی به‌زودی به این توافق خواهد پیوست. این اقدام‌ها در حالی صورت می‌گیرد که لوایح پیشنهادی دولت در خصوص ایجاد مناطق آزاد و ویژه اقتصادی بعد از سال ۱۳۹۵ همچنان در فضای بلاتکلیفی به سر برده و اکنون در مجمع تشخیص نظام بدون توجه به تأثیر منفی این توافق و نقشی که مناطق آزاد جدید می‌توانند در مقابله با اثرات این توافق داشته باشند، در دست بررسی است. پیش‌بینی می‌شود چنین توافقی و تأثیری که بر روند فعالیت‌های اقتصادی منطقه دارد، مشکلاتی را بیش‌ازپیش از بابت اتحاد امارات متحده با اسرائیل برای اقتصاد ایران به وجود خواهد آورد و به نظر می‌رسد به لحاظ اهمیت موضوع، مجمع تشخیص مصلحت باید نگاه ویژه‌تری به ایجاد مناطق آزاد و ویژه اقتصادی جدید داشته باشد. اینها همه در حالی است که امارات متحده با فراهم‌سازی زمینه‌های جذب سرمایه‌گذاری‌های خارجی و ایجاد فضای کسب‌وکار مناسب و برخورداری از موقعیت جغرافیایی خود توانسته در مدت کوتاهی به یک کانون جذب سرمایه‌گذاری‌های خارجی در منطقه خلیج فارس تبدیل شود. گفته شده در منطقه آزاد جبل‌علی حدود هفت‌هزارو۳۳۰ شرکت ثبت‌شده بین‌المللی در حال فعالیت‌اند و حدود ۱۲ درصد از تولید ناخالص داخلی دوبی را تشکیل می‌دهد که تا سال ۲۰۲۴ حدود سه‌برابر خواهد شد. کارآفرینی نیز در این کشور مستلزم ارائه یک بیزینس‌پلن قوی برای اثبات ایده و کار فردی دارای منفعت و اقامت پنج‌ساله برای کارآفرینان است. لازم به ذکر است حداقل سرمایه مورد نیاز برای کارآفرینی در این کشور پنج‌میلیون درهم پیش‌بینی شده است. اینها همه در حالی است که آخرین وضعیت ایجاد مناطق آزاد و ویژه اقتصادی جدید از سال ۱۳۹۵ تاکنون در مجلس، شورای نگهبان و مجمع تشخیص مصلحت نظام در کش‌وقوس است و هزینه‌های زمانی زیادی را بر اقتصاد کشور تحمیل کرده است. لایحه پیشنهادی دولت و مجلس برای ایجاد مناطق جدید برای دریافت نظر به مجمع تشخیص مصلحت نظام ارائه شده که با توجه به بررسی‌های کارشناسی در مجمع که بسیار طولانی است، به نظر نمی‌رسد به این زودی‌ها نتیجه آن نهایی و به مجلس اعلام شود. از این‌رو، با توجه به توافق سیاسی میان امارات و اسرائیل و اثرات آن، باید در تصمیم‌گیری و صدور مجوز تأسیس مناطق آزاد جدید تسریع به عمل آید تا بتوان از پتانسیل‌های این مناطق در رشد و توسعه اقتصادی کشور و مناطق استفاده کرد. واقعیت آن است که کندی در اتخاذ تصمیم‌های اثرگذار اقتصادی لطمات جبران‌ناپذیری بر اقتصاد کشور از خود برجای گذارده و خواهد گذاشت. این مناطق قرار بوده در استان‌های گلستان (اینچه‌برون)، ایلام (مهران)، اردبیل (اردبیل)، سیستان‌وبلوچستان (سیستان)، کردستان (بانه- مریوان)، هرمزگان (جاسک)، بوشهر (بوشهر)، کرمانشاه (قصرشیرین)، ایجاد شوند؛ همچنان‌که سه منطقه آزاد مازندران، سرخس و دوغارون در استان خراسان رضوی در دستور کار قرار دارند. بدیهی است هدف از ایجاد مناطق آزاد جدید برای دستیابی به اهداف آمایشی عمران و آبادانی مناطق مرزی و کمک به پایداری امنیت در مرزهای کشور و تکمیل حلقه‌های تعامل نظام‌مند اقتصادی با کشورهای همسایه بوده است و بهره‌گیری حداکثری از بازارهای این کشورها لازمه تسریع در تقویت و توسعه زیرساخت‌های مطلوب برای نیل به اهداف کشور در سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ است. متناسب با این قابلیت‌ها، موقعیت ژئواکونومیک و ظرفیت‌های بالقوه کشور می‌تواند به‌عنوان راهبرد توسعه‌ای، تقویت و شکوفایی اقتصاد را برای افزایش رقابت‌پذیری منطقه‌ای، تولید و گسترش صادرات و تأمین منابع مالی خارجی را در نظام توسعه ملی هدف قرار دهد.

خبر ویژه

معرفی شرکت دانش‌بنیان پارت به‌عنوان کارآفرین برتر تهران

● سیزدهمین دوره معرفی کارآفرینان برتر استان تهران با حضور محسنی‌بندپی، استاندار تهران و با حضور کارآفرینان برگزار شد. در این جلسه، استاندار تهران با تقدیر از تلاش کارآفرینان جهت بهبود وضعیت اقتصادی کشور، کارآفرینان را فرماندهان نبرد اقتصادی کشور معرفی کرد. علی رسولی‌زاده، مدیرعامل شرکت دانش‌بنیان پارت، ضمن دریافت تندیس کارآفرین برتر استان گفت: ما در پارت این مأموریت را انتخاب کرده‌ایم که «دستیار هوشمند اقتصادی مردم» باشیم. بنابراین با استفاده از متخصصان هوش مصنوعی، سامانه‌های متنوعی را طراحی و پیاده‌سازی کردیم.

چهارمین جلسه دادگاه رسیدگی به پرونده سانحه هوایی تهران- یاسوج برگزار شد

جدال پینگ‌پنگی در دادگاه

شکوفه حبیب‌زاده: قرار بود رأس ساعت ۹ چهارمین جلسه دادگاه رسیدگی به پرونده سانحه هوایی تهران- یاسوج برگزار شود؛ اما با تأخیر در ساعت ۱۰ صبح آغاز شد. پیش از جلسه خبری رسید که کمی عجیب به‌نظر می‌آمد؛ نماینده دادستان در پرونده همان روز دادگاه صبح تغییر کرد و فرد دیگری در این جایگاه قرار گرفت. خانواده‌ها کمی نگران، چشم‌به‌راه آغاز جلسه بودند؛ اما حضور هیئت سه‌نفره کارشناسی، موجب شد این جلسه با جلسات پیش کمی متفاوت برگزار شود. اختلاف‌نظرها بین کارشناسان رسمی دادگستری که پیش‌تر متهمان، آنها را به صلاحیت‌نداشتن متهم کرده بودند، این‌بار جای خود را با پرسش و پاسخ پینگ‌پنگی بین متهمان و کارشناسان عوض کرد.

قاضی عالیشاه همان ابتدا اعلام کرد که در این جلسه قرار است دفاعیات متهمان و اظهارات کارشناسان رسمی دادگستری را در کنار یکدیگر داشته باشیم؛ اما نکته عجیب آن است که اختلافات تا حدی بالا گرفت که قاضی در پایان دادگاه در واکنش به اعتراض‌های خانواده‌ها به متهمان، اعلام کرد به‌دلیل وجود این ابهامات و اختلاف‌نظرها، رأی دادگاه فعلا صادر نخواهد شد.

در آغاز جلسه پس از سخنان کوتاهی که ازسوی نماینده خانواده قربانیان درباره نگرانی از روند رسیدگی به پرونده و تلاش و برنامه‌ریزی متهمان برای انحراف جلسه دادگاه مطرح شد، آخرین شبیه‌سازی سقوط و صحبت‌های داخل کابین خلبان ازسوی نمایندگان شرکت هواپیمایی آسمان، به نمایش درآمد که پس‌زمینه آن، اشک‌های مدام خانواده قربانیان بود.

«سند جنایت آسمان» عنوانی بود که یکی از خانواده‌ها در میانه پخش آخرین لحظات پیش از سقوط، با صدایی آکنده از اشک و خشم، خطاب به مدیرعامل پیشین این شرکت هواپیمایی مطرح کرد.

تفاوت در داده‌های ارائه‌شده

محمدحسن کرمی، یکی از کارشناسان رسمی دادگستری، با اذن رئیس دادگاه، شروع به بیان اظهارات کارشناسی هیئت سه‌نفره کرد. او با تأکید بر سهم ۷۰درصدی یخ‌زدگی در بروز این سانحه گفت: بررسی گزارش‌ها درباره سانحه ایران و فرانسه (BEA) و همچنین مدارکی که به صورت رسمی ازسوی شرکت هواپیمایی آسمان و سازمان هواپیمایی کشوری ارائه شده است، داده‌های مستقیم و غیرمستقیمی را در اختیار قرار داد که هریک ناظر بر فعل یا ترک فعل‌هایی بود که می‌توانست در این سانحه اثرگذار باشد.

این کارشناس با تأکید بر اینکه داده‌هایی که شرکت هواپیمایی آسمان و سازمان هواپیمایی کشوری در اختیار قرار داد، با یکدیگر متفاوت بود، ادامه داد: عجیب آنکه علاوه بر داده‌های سنسورها، داده‌های محاسباتی نیز با یکدیگر فرق داشتند.

قاضی از کارشناسان پرسید کدام بخش FDR به صورت مشخص دارای اشکال است؟ محمد شهبازی، دیگر کارشناس رسمی دادگستری در هیئت‌سه‌نفره، در پاسخ به این پرسش قاضی گفت: FDR برخلاف آنچه متهمان در دفاعیات خود مطرح کرده‌اند، کاملا در روند بررسی کمیته بررسی سانحه مدنظر قرار گرفت.

چرا FDR به‌تنهایی قابل اتکا نیست؟

شهبازی با اشاره به اینکه «زمان» در FDR (جعبه سیاه) به‌درستی ثبت نشده، آن را یکی از ایرادهای جعبه سیاه دانست و گفت: در FDR، «شتاب» و «باد» به‌عنوان دو مؤلفه اصلی اثرگذار در سقوط، هر دو دارای مشکلات جدی بودند. البته براساس آنچه سازمان هواپیمایی اعلام کرد، «زمان» باید ازسوی خلبان ثبت می‌شد که این اتفاق نیفتاده بود. بااین‌حال، امکان همسازسازی زمان بین صحبت‌های داخل کابین و برج مراقبت وجود داشت.

این کارشناس با تأکید بر اینکه براساس داده‌ها، هر ۶۴ ثانیه چهار بار، دستورات داخل کابین خلبان به ثبت می‌رسد، گفت: بنابراین هر هشت ثانیه شاهد ثبت داده‌ها هستیم و در این مدت، خلبان با وجود آنکه دستور کاهش ارتفاع به ۱۴ هزار پا را می‌دهد، این دستور عملیاتی نمی‌شود.

این سخن او در پاسخ به متهمان در سازمان هواپیمایی کشوری و شرکت هواپیمایی آسمان است که تأکید دارند خلبان ارتفاع را به ۱۴ هزار پا برخلاف مقررات کاهش داده و همین اشتباه خلبان منجر به برخورد به کوه شده است. این در حالی است که آنها مستنداتی دال بر ثبت ارتفاع ۱۴ هزارپایی ارائه نداده‌اند.

شهبازی در ادامه گفت: خلبان در آخرین لحظات مواجهه با خطر، موتور را در آخرین درجه قرار داده که نشان می‌دهد کنترل هواپیما از دستان او خارج شده است و از خلبان فرمان نمی‌برد.

اختلاف نظر بر سر یخ‌زدگی هواپیما

کرمی در ادامه حرف‌های او با تأکید بر اینکه هیچ ابزاری به خلبان و کمک‌خلبان، امکان تشخیص یخ‌زدگی را نمی‌دهد، گفت: نبود AD منجر به آن شد که خلبان امکان تشخیص یخ‌زدگی پشت هواپیما را نداشته باشد.

این اظهارات در حالی از سوی کارشناسان طرح شد که حسن رضایی‌فر، مدیر دفتر بررسی سوانح هوایی سازمان هواپیمایی کشوری، تأکید داشت هواپیما از یخ‌زدگی خارج شده بود و یخ‌زدگی عاملی برای سقوط هواپیما به‌شمار نمی‌رفت؛ ادعایی که به‌سرعت از سوی یکی از کارشناسان پرونده رد شد. به گفته او، نمی‌توان باقی ارتفاعات ثبت شده باشد، اما ارتفاع ۱۴ هزار پا به ثبت نرسیده باشد.

چوپان دروغ‌گو؟

رضایی‌فر برای ادعای خود از چوپانی خبر داده بود که گفته بود خروج هواپیما از ابرها به سمت پایین را دیده است. ادعایی که با انتقاد شدید خانواده‌ها همراه شد. یکی از حضار اعلام کرد که چوپان فقط صدا را شنیده و این حرف مدیرکل بررسی سوانح، دروغ است و نمی‌توان به دیگر اظهارات او اعتماد کرد.

به گفته رضایی‌فر خلبان به‌هیچ‌عنوان نباید از ارتفاع ۱۷ هزار پا، پایین‌تر می‌آمده و در داخل ابرها قرار می‌گرفت تا زمینه یخ‌زدگی فراهم شود. گفته‌ای که ازسوی کارشناسان رسمی دادگستری هم رد شد. آنها اعلام کردند که به‌علت پایین‌بودن دما در ارتفاع بالاتر، یخ‌زدگی قطعا به وقوع می‌پیوست.

«ب»، یکی از متهمان این پرونده که مدیرکل آموزش شرکت هواپیمایی آسمان به شمار می‌رفت، در تأیید سخنان رضایی‌فر اعلام کرد که با فرض یخ‌زدگی امکان پرواز تا ۱۰ دقیقه برای خلبان وجود دارد.

«ب» در ادامه صحبت‌های خود، قرارگرفتن خود در بین متهمان را به کنایه، سیاسی‌کاری کارشناسان رسمی دادگستری عنوان کرد و گفت: کارشناسان رسمی دادگستری در این پرونده، حتی خود ATR را ندیده‌اند و در این زمینه اظهارنظر کرده‌اند. به عقیده من به‌عنوان خلبان که سال‌ها پرواز در چنین شرایطی را آموزش داده‌ام، یخ‌زدگی عاملی برای کاهش شدید ارتفاع و در نتیجه سقوط نبوده است و خلبان می‌توانسته تا ۱۰ دقیقه پرواز کند.

نکته‌ای را که این متهم درباره یخ‌زدگی طرح کرد، شهبازی به‌سرعت آن را رد و اعلام کرد: پرواز در شرایط یخ‌زدگی ممنوع است و به‌صراحت در دستورالعمل پرواز آمده که خلبان اگر در این شرایط قرار گرفت، باید از موقعیت فرار کند. حالا شما می‌گویید می‌تواند ۱۰ دقیقه پرواز کند؟

نکته عجیبی که از سوی کارشناسان رسمی دادگستری طرح شد، موضوع برخی ابهامات جدی در گزارش بررسی سوانح فرانسه (BEA) بود. کرمی اعلام کرد که برخلاف آنچه در گزارش‌های بعدی و نه اولیه کمیته بررسی سوانح فرانسه آمده، باد در زمان وقوع سانحه بالا نبود. او گفت: باد عمودی برخلاف ادعای کمیته بررسی سانحه، براساس گزارش رسمی سازمان هواشناسی، کم بوده و نمی‌تواند عاملی برای سقوط به شمار برود.

کرمی با اشاره به اینکه اولین‌بار در گزارش کمیته بررسی سوانح فرانسه، یخ‌زدگی از سوی یکی از اعضا با جدیت مطرح شده بود، گفت: این خانم، پس از بازگشت از ایران، از کمیته بررسی سوانح فرانسه و حتی ATR کنار گذاشته شد!

این سخن او را شاید بتوان به فروش ۱۲ فروند هواپیمای ATR از سوی ایران و همچنین وقوع سوانح هوایی دیگر ATR نسبت داد که این شرکت در تلاش بود با رفع ایرادات، سهام این شرکت را نجات دهد.

این کارشناس رسمی دادگستری در ادامه گفت: حتی در شبیه‌سازی‌ای که شرکت هواپیمایی آسمان به نمایش درآورد، حرکت شدید هواپیما به چپ و راست و درعین‌حال کاهش ارتفاع شدید که نشان‌دهنده استال یا واماندگی هواپیما است (توضیح: «واماندگی» یا «استال» در هواپیما و دیگر هواگردها حالتی است که در آن نیروی برآر کمتر از نیروی وزن باشد. خلبان باید فورا برای رفع این حالت اقدام کند وگرنه هواپیما توانایی پرواز را از دست می‌دهد و نهایتا به سقوط منجر می‌شود).

مدیرکل دفتر بررسی سانحه در ادامه با اشاره به اینکه نمی‌توان اشتباه خلبان را نادیده گرفت، بار دیگر بر کاهش ارتفاع هواپیما از ۱۹ هزار پا به ۱۵ هزار پا تأکید کرد. در این زمان شهبازی، با بیان اینکه بخشی از صحبت‌های این مقام مسئول درست است، اشتباه خلبان را تا اندازه‌ای تأیید کرد و گفت: بااین‌حال خطای خلبان، تنها یک تخلف بوده که در ۲۰۰ پرواز قبل نیز از سوی این خلبان و دیگر خلبانان تکرار شده بود. در واقع مکانیسمی در هواپیمایی آسمان یا فرودگاه یاسوج مبنی بر آنکه خلبان نباید تا ارتفاع ۱۴ هزار پا کاهش ارتفاع دهد، وجود ندارد که خود نشان‌دهنده آن است که نظارت دقیقی در این زمینه که می‌توانست خطرناک باشد، وجود نداشته است.

تأکید بر یخ‌زدگی هواپیما از سوی کارشناسان رسمی دادگستری سبب شد تا این سؤال ایجاد شود که اگر یخ‌زدگی عاملی برای سقوط بوده، باید دیگر پروازها در مسیر یاسوج نیز، سقوط می‌کردند. این پرسش که از سوی قاضی دادگاه مطرح شد، این پاسخ را از سوی یکی از کارشناسان رسمی دادگستری درپی داشت. شهبازی در این زمینه گفت: یخ‌زدگی در پروازهای دیگر نیز رخ می‌داده؛ اما در این پرواز، مجموعه‌ای از عوامل منجر به سقوط شده است. علاوه بر اینکه انتقال یخ‌زدگی از قسمت جلوی هواپیما به بخش عقب هواپیما، منجر به یخ‌زدگی درجه سه شد که براساس نظرات کارشناسی هیئت سه‌نفره، سهم ۷۰درصدی را در سانحه منجر می‌شود.

با توجه به پیچیده‌بودن موضوع، قاضی عالیشاه ختم جلسه را اعلام کرد تا بررسی‌ها در این زمینه تکمیل شود.

متهمان اصلی در سایه؟

پایان این جلسه با اظهاراتی از سوی برخی خانواده‌ها همراه بود که تأمل بیشتری را می‌طلبید. یکی از آنها که سه نفر از اعضای خانواده خود را در این پرواز از دست داده بود و خود نیز سابقه پرواز داشت، گفت: نزدیک به سه سال، مسیر پروازی به سمت یاسوج به دلایلی نامشخص تغییر کرده که منجر به تکان‌های شدید در هواپیما می‌شود. علاوه بر اینکه جانمایی این فرودگاه از ابتدا به دلایلی از دشت روم به نزدیک‌ترین محل به کوه، انتقال پیدا کرد که خود فضا را برای ناایمن‌بودن این فرودگاه مهیا می‌کند.

او به «شرق» می‌گوید: حتی اگر جان یک نفر در یک سانحه از دست رفته باشد، باید مسئولان سازمان هواپیمایی که وظیفه نظارت را بر عهده داشتند، محاکمه شوند؛ اما آنها متهم اصلی شناخته نمی‌شوند.

حرفی که یکی‌دیگر از متهمان در حاشیه این دادگاه به زبان آورد، این سخن بود: جریان رسیدگی به این پرونده به نحوی است که افرادی که باید محاکمه شوند، متهم نیستند و دیگران در لیست متهمان قرار می‌گیرند.

عرضه املاک و مستغلات دولت در بورس، شفافیت را افزایش می‌دهد

خداحافظی با شبهه املاک نجومی

شرق: دولت و بانک‌ها عرضه اموال خود را در بورس املاک و مستغلات آغاز کرده‌اند. نیمه مرداد بود که خبر رسید نخستین عرضه ملک در بورس کالا به تقاضای وزارت راه‌وشهرسازی انجام شد. روز گذشته هم بانک اقتصاد نوین املاک مازاد خود را در بورس املاک و مستغلات عرضه کرد. با توجه به اینکه این بورس از سال ۹۴ راه‌اندازی شده، سرانجام با چهار سال تأخیر نخستین معاملات در آن رقم خورد و علی بخشنده، کارشناس بورس کالا، بر این باور است که با استفاده از این سازوکار، شفافیت بیشتر می‌شود. او می‌گوید: اگر شهرداری از سازوکار بورس املاک و مستغلات برای معامله اموال مازاد خود استفاده کرده بود، هیچ‌گاه شبهه املاک نجومی در سطح جامعه مطرح نمی‌شد.

واگذاری املاک مازاد دولت و بانک‌ها در بورس کالا چه مزیت‌هایی دارد؟

در سال ۹۴ در زیرمجموعه تالار فرعی بورس کالا، یک تابلوی جدید به اسم املاک و مستغلات افتتاح شد. روال واگذاری املاک و مستغلات در ارگان‌هایی مثل شهرداری، بانک‌ها، بیمه‌ها و... به صورت مزایده ازطریق روزنامه‌های رسمی و شرکت در سازوکار مزایده بود. وقتی محصولات در بورس کالا عرضه شود، ضمن آنکه به‌دلیل پایین‌تربودن هزینه معاملات در بورس کالا، هزینه معامله کاهش می‌یابد، شفافیت هم ایجاد خواهد شد؛ زیرا همان‌طور که می‌دانید، در معاملات مزایده‌ای که برمبنای سیستم قدیمی پاکتی بود، هیچ شفافیتی وجود نداشت و کشف نرخی که انجام می‌شد، به صورت شفاف نبود. بورس کالا یکی از شعارها و اهدافش ایجاد شفافیت در بازار است که هم می‌تواند هزینه‌های معاملات را کاهش دهد و هم شفافیت ایجاد کند. طرفین خریدار و فروشنده در صورت لزوم در دسترس هستند و زمانی که محصول روی تابلوی بورس هست، هیچ محرمانگی وجود ندارد و قیمت روی تابلو را عرضه و تقاضا مشخص می‌کند.

برخی می‌گویند در بورس کالا کشف قیمت به‌درستی انجام نمی‌شود و محاسبات برای تعیین قیمت در بورس نادرست است. برخی هم معتقد به تبانی در قیمت‌گذاری‌ها هستند. نظر شما چیست؟

سازوکار بورس کالا این است که قبل از اینکه معاملات از طریق اطلاعیه عرضه انجام شود، کسی که احساس کند قیمت به‌صرفه است، وارد معامله می‌شود و از طریق سازوکار عرضه و تقاضا باعث می‌شود رقابت در تالار انجام شود؛ مثلا اگر خانه‌ای را عرضه کنند که بیش از یک نفر متقاضی داشته باشد، کسی برنده خواهد شد که بالاترین قیمت پیشنهادی را داشته باشد. تعیین قیمت براساس عرضه و تقاضا است؛ یعنی اینکه هر کسی با شرایط مساوی توانایی انجام رقابت داشته باشد. اینکه قیمت‌گذاری در بورس کالا درست انجام نمی‌شود، یک بحث کلی است.

معتقدید اگر اشتباهی هم در محاسبه قیمت انجام شود، در تابلوی بورس اصلاح می‌شود؟

در بورس که قیمت پایه از طرف فروشنده اعلام می‌شود. قیمتی که روی تابلو اعلام می‌شود، هم از طرف خریدار اعلام می‌شود. بورس قیمت اعلامی خریدار را ثبت می‌کند و از خودش قیمتی درنمی‌آورد. بورس یک وسیله است و در نظام قیمت‌گذاری اعمال نظری انجام نمی‌دهد. بورس ابزار را در اختیار خریداران قرار می‌دهد که با هم تعامل انجام دهند. اگر کشف نرخ درست انجام نمی‌شود، نباید به ابزار شک کرد؛ بلکه به شرایطی که خریدار و فروشنده داشتند، باید شک کرد. در بحث پتروشیمی می‌گوییم که قیمت‌گذاری درست انجام نمی‌گیرد. چرا؟ زیرا خریداران را وزارت صمت درست انتخاب نکرده است. سامانه بهین‌یاب مورد دارد و می‌بینیم تقاضایی بیش از تقاضای واقعی داریم؛ یعنی تقاضای کاذب داریم؛ بنابراین قیمت‌گذاری درست انجام نمی‌شود. در بحث پتروشیمی و پروپیلن‌ها این بحث را داریم که قیمت‌گذاری بالاتر از قیمت‌های جهانی انجام می‌شود. چرا؟ زیرا در سمت عرضه، عرضه آن‌چنانی نداریم و تقاضای واقعی بازار بیش از این حرف‌هاست. تولیدکننده هم برای اینکه بتواند تولید کند و حالا سفارش داشته باشد، مجبور است با قیمت‌های بالاتر خرید کند. در شرایط تحریمی که امکان واردات محصولات مشابه وجود ندارد و ممنوعیت وجود دارد، بابت واردات محصولات پتروشیمی چه راهکاری برای تولیدکننده جز رقابت با قیمت بالاتر وجود دارد؟ اینجا اگر قیمت‌گذاری بالاتر اتفاق می‌افتد، اتفاقا بورس زنگ خطر را برای قانون‌گذار به صدا درمی‌آورد که ما اینجا کمبود داریم. یک‌سری عادت دارند که تقصیرات را گردن بورس بیندازند و خود را راحت کنند. اگر کارشناسی واقعی باشد و به تابلو نگاه کند، متوجه می‌شود که کمبود عرضه است که باعث این اتفاق شده است یا برعکس تقاضای کاذب است که باعث شده این اتفاق بیفتد.

احتمال تبانی در بورس چقدر است؟

کارگزاری که یک محصول را دارد، وقتی تالار شروع می‌شود، بقیه تقاضاها را می‌بینید؛ اما نمی‌داند آن تقاضا متعلق به چه کسی است که تبانی انجام دهد. درعین‌حال که همه تقاضاها را می‌بینید، نمی‌توانید شناسایی کنید که این تقاضا مربوط به چه کسی است. امکان تبانی در همه بازارها وجود دارد. نمی‌گویم که بورس کالا مبرا است. مگر اینکه از قبل، افراد با هم هماهنگ کرده باشند؛ ولی در زمانی که عرضه کافی باشد و عمق بازار زیاد باشد، امکان تبانی وجود ندارد.

در مقایسه با روش پاکتی عرضه املاک، چقدر احتمال تبانی هست؟

در بورس کالا معاملات شفاف‌تر انجام می‌شود.

معاملات چقدر شفاف‌تر انجام می‌شود؟

خیلی زیاد، به‌صورت آنلاین می‌توانید ببینید روی این محصول چقدر تقاضا آمده و قیمت را به صورت آنلاین مشاهده می‌کنید؛ ولی در مزایده به شما می‌گویند که تقاضای شما قبول یا رد شد. اعلام نمی‌کنند که یک ملک به چه قیمتی فروخته شد. شما به‌عنوان یک شرکت‌کننده در مزایده قیمت خود را بدون توجه به اینکه آیا کسان دیگری متقاضی این محصول هستند یا خیر، ارائه می‌دهید. وقتی بدانید خریدار محصول فقط خودتان هستید، قیمت را پایین می‌دهید؛ اما وقتی بقیه بازار را هم نگاه می‌کنید، قیمتی که می‌دهید، قیمت درست‌تری است تا بتوانید برنده شوید. بورس کالا این فضا را به وجود می‌آورد که بدون اینکه طرفین متقاضی همدیگر را بشناسند، بتوانند با هم رقابت انجام دهند. کارگزارها به‌هیچ‌عنوان نمی‌دانند تقاضایی که در بازار وجود دارد، از سوی کدام‌یک از کارگزاران ارسال شده است. اطلاعات به‌صورت ستاره‌ستاره می‌آید و کسی ستاره‌ها را نمی‌بیند که پشتش چه کسی قرار دارد. امکان تبانی خیلی پایین است؛ به‌اضافه اینکه ناظران تالار اگر کوچک‌ترین ظنی به وجود تبانی در قیمت‌ها ببینند، معاملات را متوقف می‌کنند و تأیید نمی‌کنند. به‌هرحال در مقایسه با مدل سنتی بازرسی خیلی بیشتری روی این قضیه می‌توان اعمال کرد. آمار معاملات بورس به‌صورت همگانی در دسترس همگان قرار می‌گیرد که این ملک یا محصول با چه قیمت پایه‌ای عرضه شده است و در پایان معاملات چقدر قیمت خورده است و بیشترین و کمترین قیمت چقدر بوده است. این شیوه در محصولات پتروشیمی قابل مشاهده است که دو هزار تن عرضه می‌کند؛ اما مثلا در ملک می‌توانید ببینید که شش نفر متقاضی بودند و کسی که ملک را خریداری کرده است، با فلان قیمت خریده و قیمت پایه هم به چه میزان بوده است. همه‌چیز شفاف است.

نکته تکمیلی دارید؟

در شورای‌عالی بورس مصوب شده است که بورس پنجم به اسم بورس مسکن روی کار بیاورد. با توجه به اینکه آقای قالیباف گفته‌اند که بورس مسکن به‌زودی پذیره‌نویسی‌اش انجام می‌شود، هنوز سازوکار این بورس مشخص نشده است. مأموریت‌ها و وظایف این بورس مشخص نشده است. بیشتر این اعلام حالت شوی تبلیغاتی در بحث مسکن برای دولت بوده است که بگویند ما بورس مسکن راه‌اندازی کردیم. درحالی‌که فکر می‌کنم ۸۰ درصد خدماتی که می‌خواهند در بورس مسکن ارائه دهند، ما در تالار املاک و مستغلات از سال ۹۴ داشتیم که متأسفانه مغفول مانده است. بورس مسکن نیازی نبود و بهتر بود که سازوکار املاک و مستغلات را در بورس کالا تقویت کنیم و ارگان‌های دولتی مجبور شوند بحث فروش املاک مازاد خود را داخل بورس بیاورند. شهرداری تهران اگر املاک مازادش را سال ۹۶ و ۹۷ که شبهه املاک نجومی پیش آمد، در بورس املاک و مستغلات عرضه می‌کرد، هیچ‌وقت این شبهه پیش نمی‌آمد. به نظر من دولتمردان باید روی این قضیه تأکید کنند که این معاملات در بورس کالا انجام شود و لازم نبود ما بورس مسکنی به‌عنوان بورس پنجم ایجاد کنیم و می‌شد از بستر بورس املاک و مستغلات بهره برد.

یادداشت

برنامه‌ریزی فناوری برای کودکان در سال تحصیلی متفاوت

بیتا کریمی*

● برای بسیاری از خانواده‌ها، بازگشت فرزندشان به مدرسه، امسال متفاوت از سال‌های گذشته خواهد بود. مدرسه‌ها سیاست‌های جدیدی برای کنترل شیوع ویروس کرونا در پیش خواهند گرفت و شاید آموزش با یادگیری غیرحضوری کودکان همراه باشد. همان‌گونه که در یادداشت‌های پیشین مطرح شد، «والدین اولین شهروندان دیجیتال» هستند که نقشی ممتاز و خطیر در تربیت کودکان به‌عنوان «دومین شهروندان دیجیتال» در خانواده دارند؛ بنابراین باید به آنها یاری کنند که ایمن بمانند و آداب و رفتار شهروند دیجیتالی جهانی را رعایت کنند. در این مجال سعی می‌کنیم موارد مهمی را که والدین از ابتدای سال باید برای یادگیری مجازی کودکشان مدنظر قرار دهند، مرور کنیم.

• یادگیری مجازی ممکن است انتخابی یا بخشی از آموزش باشد و اگر فرزند شما دارای برخی شرایط زمینه‌ای بهداشتی یا نقص ایمنی است، ضروری باشد. در یک مدل ترکیبی، یادگیری مجازی فرزندتان ممکن است در برخی از روزها یا ساعت‌های هفته و برای بقیه دانش‌آموزان به‌صورت حضوری باشد؛ پس بازگشت به مدرسه و ارتباط با هم‌سالان از چالش‌های فرزندتان خواهد بود؛ زیرا تعاملات غیرحضوری کمتر داشته و شاید در ارتباط دچار مشکل شود. از کارمندان مدرسه بخواهید درباره کارهایی که برای حمایت از ارتباط بین دانش‌آموزان، یادگیری تعاملی و ایجاد انعطاف‌پذیری در فرزندتان انجام خواهند داد، اطلاعات لازم را ارائه دهند.

• آموزش آنلاین نیز به حمایت خانواده دارد. برای حمایت از کودک خود، یک خط مستقیم ارتباطی با معلمان کودک برقرار کنید و در سال تحصیلی به‌طور مرتب برای اتصال با آنها از ایمیل، متن، تماس تلفنی یا حتی کنفرانس ویدئویی استفاده کنید.

• سعی کنید در فعالیت‌ها و جلسات مدرسه شرکت کنید. مدارس ممکن است بیشتر از مواردی که در ابتدای سال برنامه‌ریزی می‌کنند، فعال باشند و این راهی برای بیان هرگونه نگرانی درباره آموزش مجازی فرزندتان است.

• با کودک خود یک برنامه درست کنید و تعهد دهید به آن پایبند باشید. درباره برنامه با خانواده بحث کنید و بهترین زمان‌های آموزش و استفاده تفریحی از فضای مجازی را تعیین و حتما این دو زمان را شفاف و تفکیک کنید.

• اگر فرزندتان آموزش مستقیم و آنلاین از سوی معلمان دارد، فضای مناسب و آرامی برای او مهیا کنید و نظارت داشته باشید. اگر فیلم از قبل ضبط شده است، آن را پیش از تماشای کودکتان کنترل کنید.

• از مسئولان مدرسه بپرسید آیا فعالیت بدنی مجازی ارائه می‌دهند، در غیر این صورت، روش‌هایی را برای افزودن فعالیت بدنی به برنامه روزانه کودک خود شناسایی کنید.

• در آموزش مجازی کودک شما به رسانه آموزشی و اینترنت دسترسی دارد و شما شخصی هستید که می‌تواند در خانه بر او نظارت کند؛ پس برای بلوغ و افزایش مهارت و استفاده صحیح از فناوری خود و فرزندتان تلاش کنید.

• اگر بازی‌ها یا شبکه‌های اجتماعی در زمان آموزش باعث حواس‌پرتی فرزندتان می‌شوند، آنها را در دستگاه فرزندتان مسدود کنید. روش دیگر برای ازبین‌بردن وسوسه‌های آنلاین، این است که به محض اتمام کار کودک با فضای مجازی، مودم یا سرویس تلفن همراه را خاموش کنید و به کودک کمک کنید روی کار تمرکز کند.

• ویژگی‌های کودک خود برای استفاده از محتوای دیجیتال را بشناسید و مواردی را که متناسب با نیازها و قابلیت‌های فرزندتان است، انتخاب کنید. هوش دیجیتال مجموعه‌ای از توانایی‌های اجتماعی، عاطفی و شناختی است که افراد را قادر می‌کند با چالش‌ها روبه‌رو و با الزامات زندگی دیجیتال سازگار شوند. هوش دیجیتال فرزندتان را پرورش دهید.

• برای کودکتان یک هویت دیجیتالی مشخص و بامعنا با توجه به شخصیتش تعیین کنید که نشان‌دهنده حضور آنلاین او در فضای مجازی است.

• توانایی مدیریت خطرات به‌صورت آنلاین و محتوای مشکل‌ساز را در فرزندتان افزایش دهید.

• امنیت دیجیتالی سیستم‌های کودکتان را ارتقا دهید و از ابزارهای امنیتی مناسب برای محافظت از داده‌ها استفاده کنید.

توجه کنید که سوادآموزی در دنیای مدرن بدون سواد دیجیتال مفهومی ندارد و سواد دیجیتال یعنی توانایی یافتن، ارزیابی، استفاده، اشتراک‌گذاری و ایجاد محتوا و شایستگی در تفکر محاسباتی. در کنار این مفاهیم، افزایش توانایی درک کودکتان از حقوق شخصی و قانونی، ازجمله حقوق حریم خصوصی، مالکیت معنوی، ارزش‌های مطلوب انسانی مانند احترام، همدلی و احتیاط ضرورت دارد. این ارزش‌ها استفاده عاقلانه و مسئولانه از فناوری را تسهیل می‌کنند.

*کارشناس ارشد برنامه‌ریزی ارتباطات و فناوری اطلاعات